

Pavle Jakovac*
Biljana Maljković**

UDK 339.923(497.5)
JEL Klasifikacija F36
Stručni članak

KORIŠTENJE SREDSTAVA PRETPRISTUPNIH FONDOVA EUROPSKE UNIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Osnovna su svrha i cilj ovoga rada istražiti sve važne značajke o stupnju korištenja sredstava iz pojedinih pretpristupnih fondova Europske Unije u Republici Hrvatskoj uzimajući u obzir značajke i specifičnosti svakoga pojedinoga fonda, probleme s kojima se Hrvatska suočava i istaknuti moguća rješenja tih problema. Uvažavajući važnost te tematike za Republiku Hrvatsku u njezinim pripremama za punopravno članstvo u Europskoj Uniji došlo se do zaključka da je Republika Hrvatska dosad uspješno iskoristila pretpristupne fondove Europske Unije. Naime, provedba, izvedba i iskoristivost visoke su, što dokazuje i činjenica da je Vlada Republike Hrvatske preuzela kontrolu nad dijelom pretpristupnih fondova Unije iako, ipak, prema mišljenju Europske komisije nije na razini spremnosti koja bi omogućila puno korištenje novčanih sredstava. Isto tako, problem ostaje to što građani, unatoč svim naporima, znaju malo o pretpristupnim fondovima Europske Unije, pa i o naporima državne uprave kako bi se ta pomoć dobro iskoristila. Strukturne promjene koje su potrebne da bi Republika Hrvatska ušla u Europsku Uniju veoma su skupe, pa joj upravo u tome pomažu sredstva iz pretpristupnih programa. Da bi iskoristivost pretpristupnih fondova bila što bolja, potrebne promjene što energičnije, a ulazak u Uniju što transparentniji i jasniji, u Republici Hrvatskoj svakako je potrebno staviti naglasak na objektivno upoznavanje hrvatskoga društva s Europskom Unijom i s podacima o tome što članstvo u njoj donosi. Također je potrebno imati dobro

---

* P. Jakovac, dipl. oec., asistent na Katedri za teorijsku ekonomiju na Ekonomskom fakultetu u Rijeci (e-mail: pjakovac@efri.hr)

** B. Maljković, dipl. oec., vježbenica pri Jedinственном upravnom odjelu grada Kastva
Prvobitna verzija članka primljena je 14. 07. 2009., a definitivna 08. 12. 2009.

obučene ljude koji znaju kako raditi na način usklađen s europskom procedurom. Pritom je važna suradnja među različitim tijelima državne uprave, koja će se morati pokazati korisnom u kasnijem korištenju novčanih sredstava iz tzv. pristupnih fondova. Za učinkovito povlačenje sredstava iz pretpripravnih fondova Europske Unije potrebna je i kvalitetna priprema projekata. Sposobnost povlačenja i količina potrošenih sredstava ovise o svemu tome, uz napomenu da novac iz proračuna Europske Unije ne dolazi dok nije uspostavljena potpuna i veoma dobra organiziranost, jer je činjenica da će pretpripravni fondovi sigurno pomoći bržem i djelotvornijem rastu i razviku Republike Hrvatske, privlačenju novih investicija, povećanom izvozu, povećanju zaposlenosti, smanjenju zaduženosti i kontinuiranom poboljšanju gospodarskih pokazatelja.

Ključne riječi: pretpripravni fondovi Europske Unije, Republika Hrvatska, iskorištenost sredstava, strukturne promjene

1. Uvod

Europska Unija najuspješniji je primjer regionalne suradnje koji jamči mir, stabilnost i blagostanje bez presedana u povijesti čovječanstva, a njezine vrijednosti, prije svega sloboda i dostojanstvo čovjeka, osnova su na kojima bi valjalo graditi svijet budućnosti. Osim toga je, Europska Unija kao zajednica 27 država, uz Sjedinjene Američke Države i Japan, treći dio tzv. trijade, tj. treći stup svjetskoga gospodarstva, jer je i prema definiciji koja glasi: "Europska unija je regionalna organizacija europskih država kroz koju članice ostvaruju zajedničke ciljeve kao što su uravnotežen gospodarski i društveni razvoj, visoka razina zaposlenosti, te zaštita prava i interesa građana" očito da se radi o nadnacionalnoj tvorevini sposobnoj i spremnoj parirati postojećim konkurentima i istovremenim pokretačima svjetske ekonomije.

Republici Hrvatskoj cilj je postati članicom "velike obitelji" Europske Unije, pa sada ona ima status države kandidatkinje za punopravno članstvo. Budući da je Republika Hrvatska zemljopisno smještena na europskom kontinentu i, uzimajući u obzir gore spomenutu činjenicu o Europskoj Uniji, logična su hrvatska nastojanja da i politički što prije postane punopravnom članicom Unije. Da bi taj zadatak što prije bio ostvaren i da bi Republika Hrvatska postala 28. članicom potrebno je provesti određene prilagodbe, točnije potrebno je prilagoditi se pravnoj stečevini Europske Unije.

Da bi taj proces prilagodbe prošao što brže, a pritom što jednostavnije i, naravno, kvalitetnije, Republici Hrvatskoj kao i svakoj državi kandidatkinji stoje

na raspolaganju bespovratna sredstva pretpripravnih fondova koja imaju veoma važnu ulogu u daljoj integraciji u europski prostor i u produbljivanju, razvijanju, izgradnji relevantnih institucija i harmonizaciji sa standardima i zahtjevima Europske Unije. Navedeno predstavlja poticaj stalnom poboljšavanju ekonomskih i institucionalnih preduvjeta za stabilan ekonomski rast, razvitak i demokratizaciju i za objektivno (pro)europski orijentiranu edukaciju hrvatskih građana o pretpripravnim i strukturnim fondovima kao i o samoj Europskoj Uniji.

U ovome će radu biti prikazane i analizirane relevantne značajke o pretpripravnim fondovima Europske Unije, sustavno će biti objašnjeni uvjeti i svrha korištenja sredstava, osnovne činjenice o pretpripravnim fondovima Europske Unije - počevši od programa CARDS, zatim PHARE, ISPA, SAPARD, IPA i Programa Zajednice, jednako kao i mogućnosti korištenja sredstava u Republici Hrvatskoj. Isto će tako u radu biti prikazane analiza i ocjena odobrenih i iskorištenih novčanih sredstava pretpripravnih fondova u Republici Hrvatskoj, a vezano uz svaki pojedini pretpripralni fond Europske Unije koji se Hrvatskoj nalazi na raspolaganju. Naposljetku, sustavno će biti predstavljena sva bitna zapažanja, spoznaje i činjenice do kojih se došlo prilikom izrade rada.

2. Relevantne značajke o pretpripravnim fondovima Europske Unije

Bez primjerene količine znanja o pretpripravnim fondovima Europske Unije ne mogu se uspješno i kvalitetno osmisliti, razraditi niti se mogu pisati projekti za dobivanje financijske i tehničke pomoći od strane Europske Unije potrebne za provedbu tih istih projekata. Sukladno s time, relevantne se značajke o pretpripravnim fondovima Europske Unije predstavljaju u slijedećim tematskim jedinicama: **1) uvjeti i svrha korištenja sredstava iz pretpripravnih fondova Europske Unije, 2) osnovne činjenice o pretpripravnim fondovima Europske Unije i 3) mogućnosti korištenja sredstava u Republici Hrvatskoj.**

2.1. Uvjeti i svrha korištenja sredstava iz pretpripravnih fondova Europske Unije

Pretpripralni fondovi Europske Unije sredstva su iz proračuna Europske Unije namijenjena državama nečlanicama (tzv. Programi pomoći – kao npr. program CARDS) i državama kandidatkinjama za članstvo u Europskoj Uniji (tzv. Pretpripralni programi – kao npr. programi PHARE, ISPA, SAPARD i IPA) sa

ciljem provedbe političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi i kod pretpripristupnih programa pripreme za ulazak u članstvo u EU, pa time i korištenje Strukturnih fondova i Kohezijskog fonda.¹ Od godine 2000. Republika Hrvatska korisnica je programa CARDS i pretpripristupnih programa PHARE, ISPA, SAPARD i IPA. Republici Hrvatskoj otvara se mogućnost sudjelovanja u Strukturnim fondovima (Kandžija i Cvečić, 2008., str 213.) i u Kohezijskom fondu (Kandžija i Cvečić, 2008., str 223.) nakon ulaska u članstvo u Europskoj Uniji. Europska Unija odlučila je godine 1997. upotpuniti svoju pretpripristupnu strategiju i pomoć koju nudi državama kandidatkinjama. Ocijenjeno je da su poljoprivreda, zaštita okoliša i promet posebno zahtjevna područja prilagodbe pravnoj stečevini Unije i da je za njih, osim institucionalne pomoći, potrebno osigurati i sustavnu financijsku pomoć država članica Europske Unije.²

Veličina projekta koji se financira iz pojedinog pretpripristupnog fonda varira ovisno o tome je li u projekt uključeno više država ili se odnosi na lokalnu sredinu. Projekti obuhvaćaju široki spektar privatnih i javnih subjekata i gospodarskih sektora. Pomoć se dodjeljuje isključivo za unaprijed isplanirane i razrađene projekte, a svaki program/fond ima posebno utvrđene kriterije i postupke odobravanja jednako kao i uvjete korištenja fondova, a to su:³

- nacionalna pripadnost državi kandidatkinji za pristup u Europsku Uniju (pretpripristupni fondovi) ili nacionalna pripadnost državi članici Europske Unije (pristupni fondovi),
- pravilo o porijeklu opreme i zaliha državi kandidatkinji ili državi članici,
- etične klauzule – svako kršenje pravila etičnog tržišnog natjecanja rezultira odbijanjem kandidature za taj tender i/ili administrativnim penalima,
- lojalna konkurencija – ista mogućnost pristupa svih tvrtki tenderima i natječajima,
- upotreba standardiziranih dokumenata – predlošci i forme koji postoje za svaki program,
- transparentnost i nepristranost,
- "best value for money" – bira se tender s najboljim omjerom cijene i vrijednosti,
- bez retroaktivnih dodjela sredstava,

---

¹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak: EU fondovi, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?sec=1580> (10.11.2008.)

² http://www.centar-jls.com/sadrzaj/mapa/482/Predpripristupni_fondovi (12.11.2008.)

³ http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpripristupni_fondovi (10.11.2008.)

- arhiviranje – pisani dokumenti, originali dosjea i korespondencije koji se čuvaju pet godina nakon završetka projekta,
- iznimke od pravila.

2.2. Osnovne činjenice o prepristupnim fondovima Europske Unije

Proces pristupanja u članstvo Europske Unije postavlja pred Republiku Hrvatsku izazov prilagodbe zajedničkoj pravnoj stečevini Unije, ali otvara i mogućnosti korištenja financijskih sredstava iz proračuna Unije. Stupanjem u punopravno članstvo Republici će se Hrvatskoj otvoriti izvori financiranja koji će poduprijeti njezine razvojne ciljeve i ubrzati rast i razvitak hrvatskoga gospodarstva i društva u cjelini.⁴ Važnost poznavanja osnovnih činjenica o svakom pojedinom prepristupnom fondu Europske Unije nametnula je potrebu da se ta tematika detaljno razradi u više tematskih jedinica, i to: **1) CARDS – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation, 2) PHARE – Pologne et Hongrie-Aide á Restructuration Economique, 3) ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-accession, 4) SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, 5) IPA – Instrument for Pre-accession Assistance i 6) Programi Zajednice.**

2.2.1. CARDS

Program CARDS (hrv. Pomoć Zajednice u obnovi, razvitku i stabilizaciji) program je tehničko-financijske pomoći Europske Unije usvojen u prosincu godine 2000., osnovni cilj kojeg je potpora državama jugoistočne Europe pri aktivnom sudjelovanju u Procesu stabilizacije i pridruživanja i provedbi obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju za države koje su takav sporazum potpisale.⁵

Programom CARDS zamjenjuju se dosadašnji programi financijske pomoći OBNOVA i PHARE, a kao države korisnice programa, osim Republike Hrvatske, pojavljuju se Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Srbija i Crna Gora.⁶

---

⁴ Ministarstvo financija: EU fondovi, <http://www.mfin.hr/hr/eu-fondovi> (10.12.2008.)

⁵ Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija: Programi Europske unije, <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?ru=157&sid=&akcija=&jezik=1> (12.11.2008.)

⁶ <http://free-ri.t-com.hr/eu/Cards.htm> (10.11.2008.)

Program je predviđen za razdoblje do 31. prosinca 2006., a ukupna mu je vrijednost više od 5 milijardi eura. Spomenuta se sredstva dodjeljuju državama zapadnoga Balkana za obnovu, razvijanje infrastrukture, jačanje demokratskih institucija, gospodarskoga i socijalnoga razvitka i regionalne suradnje u pet prioriternih sektora:⁷

- pravosuđe i unutarnji poslovi,
- razvijanje administrativnih kapaciteta javne uprave,
- gospodarski i socijalni razvitak,
- demokratska stabilizacija,
- zaštita okoliša i prirodnih resursa.

Ciljevi CARDS-a uključuju razvijanje zakonodavnih kapaciteta države korisnice CARDS pomoći (uključujući usklađivanje sa pravnom stečevinom Europske Unije), poticanje tržišnih i strukturnih reformi, promicanje održivoga razvitka i promicanje intenzivnije suradnje među državama kandidatkinjama za pristupanje Europskoj Uniji, ostalim državama regije jugoistočne Europe i državama članicama Europske Unije. CARDS je podijeljen na dvije komponente: nacionalnu i regionalnu. Nacionalna komponenta namijenjena je pojedinim državama korisnicama Programa, a regionalna podrazumijeva sudjelovanje više država korisnica. Sredstva CARDS dodijeljuju se isključivo za razrađene i odobrene projekte koje prijavljuje javni i civilni sektor države korisnice pomoći, sukladno s procedurom u natječajima Europske komisije.

2.2.2. PHARE

Program PHARE pokrenut je u prosincu godine 1989. i prvobitna mu je namjena bila podržati Mađarsku i Poljsku u procesu gospodarskih reformi i političkih promjena. Slijedom odluka Europskoga vijeća u Kopenhagenu u prosincu godine 1993., jednako kao i zaključaka Europskoga vijeća iz Essena iz prosinca godine 1994. program PHARE postaje instrumentom kroz koji Europska Unija osigurava pretpripravnju pomoć državama kandidatkinjama za vrijeme njihovih priprema za punopravno članstvo (Kandžija, 2003. str. 359.).

Svoju pretpripravnju dimenziju PHARE je potpuno ostvario godine 1997. kao odgovor na pokretanje procesa proširenja na sastanku Europskoga vijeća u Luksemburgu. Sredstva iz PHARE od te su godine potpuno usmjerena na pretpripravnju

---

⁷ EnterEurope: Program CARDS, <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=18> (15.11.2008.)

ne prioritete, pa program PHARE postaje pretpripravnim programom u punom smislu riječi s usmjerenošću prema dvama prioritetima:⁸

- 1) Jačanje institucionalne sposobnosti svih tijela koja sudjeluju u procesu usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije i provedba usklađenih zakona, a isto tako i poticanje njihove učinkovite međuinstitucionalne suradnje. Komponenta jačanja institucionalne sposobnosti financira se u iznosu od 30%-70% programa.
- 2) Ulaganja sa ciljem:
  - stvaranja infrastrukture potrebne za učinkovitu provedbu pravne stečevine Unije (npr. opremanje graničnih prijelaza u skladu sa Schengenskim propisima);
  - provedbe projekata kojima je cilj povećati gospodarsku i socijalnu koheziju unutar države kandidatkinje, promicati tržišno gospodarstvo, i pripremiti je za korištenje Europskoga fonda za regionalni razvoj te Europskoga socijalnoga fonda nakon stjecanja statusa države članice Europske Unije (npr. restrukturiranje i modernizacija postojećih industrijskih postrojenja, poticanje maloga i srednjega poduzetništva ili prekvalifikacija radne snage). Komponenta ulaganja financira se u maksimalnom iznosu od 70% programa PHARE, a za sve investicijske projekte, ili projektne komponente, država korisnica mora osigurati sufinanciranje iz nacionalnog proračuna u iznosu od 25%.

Program PHARE provodi se prema decentraliziranom modelu, a to znači da su priprema i provedba projekata prenesene na nacionalna upravna tijela države korisnice, koja na tim poslovima surađuje sa službama Europske komisije. Administrativni i financijski postupci podliježu prethodnoj (ex-ante) kontroli Europske komisije koja provjerava ispravnost natječajnoga postupka prije sklapanja ugovora s odabranim izvođačem projekta.

2.2.3. ISPA

Instrument za strukturne politike u pretpripravnim razdoblju pokrenut je godine 2000., a namijenjen je financiranju infrastrukturnih projekata u području prometa i zaštite okoliša. Program ISPA pruža tehničku pomoć pri izboru, pripremi i provedbi investicija. U sektoru zaštite okoliša i ulaganja projekti moraju biti

---

⁸ Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravnim fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

usmjereni na provedbu investicijski zahtjevnih uredbi Europske Unije (tzv. "investment heavy directives"), ponajprije onih koje reguliraju opskrbu pitkom vodom, zbrinjavanje otpadnih voda ili krutog otpada ili održavanje kvalitete zraka. Projekti se provode u skladu s odrednicama Europskog partnerstva i nacionalne ISPA strategije za zaštitu okoliša. Na području prometa program ISPA financira infrastrukturne projekte koji se nalaze na paneuropskim transportnim koridorima.

Europska Unija financira do 75% vrijednosti infrastrukturnih projekata u minimalnoj vrijednosti 5 milijuna eura. Preostali dio sredstava mora osigurati država korisnica iz proračunskih sredstava, iz kredita ili javno-privatnim partnerstvom. Budući da su i priprema i provedba projekata koji se predlažu za financiranje iz ISPA programa tehnički i proceduralno veoma zahtjevni i vremenski dugotrajni, dio sredstava izdvaja se najčešće i za stručnu pomoć pri pripremi projekata. Svrha programa ISPA sastoji se od :⁹

- pomoći kod usklađivanja zakonodavstva države sa zakonodavstvom Europske Unije,
- financiranja konkretnih infrastrukturnih projekata (npr. sustavi zbrinjavanja otpadnih voda, odlaganje opasnoga otpada, povezivanje nacionalne prometne mreže s pan-europskim koridorima),
- pripreme države kandidatkinje za korištenje Kohezijskog fonda nakon stjecanja statusa države članice,
- tehničke pomoći kod priprema projekata.

2.2.4. SAPARD

Posebni pretpristupni fond namijenjen za poljoprivredu i razvitak ruralnih područja instrument je kojim se financijska pomoć pruža poljoprivredi i ruralnom razvitku da bi se državi kandidatkinji omogućilo da se pripremi za korištenje sredstava iz fondova zajedničke poljoprivredne politike nakon ulaska u punopravno članstvo Europske Unije. Pokrenut godine 2000. program SAPARD je, osim primarnih ulaganja u poljoprivrednu i ruralnu infrastrukturu, usmjeren na rješavanje strukturnih prilagodbi u tim sektorima, na izgradnju konkurentnoga i učinkovitoga sektora poljoprivrede i prerade hrane, na stvaranje novih radnih mjesta i prihoda u najmanje razvijenim regijama, na jačanje održivoga razvitka u ruralnim područjima i na poboljšanje kvalitete života ruralnoga stanovništva .¹⁰

⁹ Ibidem.

¹⁰ http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpristupni_fondovi (10.11.2008.)

Svrha je programa prilagodba europskim propisima u području poljoprivrede, priprema za zajedničku ruralnu politiku, ulaganje u poljoprivredne posjede, poboljšanje kvalitete tla, pošumljivanje poljoprivrednih površina, podrška proizvođačima šumskih proizvoda, poboljšanje obradivih površina i parceliranje, zemljišne knjige, strukovno obrazovanje i osposobljavanje i jačanje prerade i marketinga poljoprivrednih i ribarskih proizvoda. Sredstva iz ovoga fonda pokrivaju 75% troškova projekta. Krajnji su korisnici izvođači radova na manjim lokalnim infrastrukturnama i privatni poduzetnici u području poljoprivrede i prehrambene industrije.¹¹

2.2.5. IPA

Instrument pretpripravnih pomoći zamjenjuje dosadašnje pretpripravne programe PHARE, ISPA i SAPARD te CARDS.¹² Program IPA osigurava financijska sredstva za projekte svrha kojih je pomoći državnim tijelima u postizanju spremnosti za učinkovitu primjenu nacionalnih zakona usklađenih sa pravnom stečevinom Europske Unije i pripremiti državna tijela i korisnike iz nevladinog sektora za upravljanje i korištenje strukturnih instrumenata nakon ulaska u Europsku Uniju. Taj instrument pretpripravnih pomoći sastoji se od pet komponenti:¹³

1) Pomoć u tranziciji i jačanje institucija koja predstavlja svojevrsan neposredan nastavak aktivnosti iz programa PHARE, uz iznimku komponente ekonomske i socijalne kohezije.

2) Regionalna i prekogranična suradnja u sklopu koje će se financirati zajedničke prekogranične aktivnosti među državama korisnicama programa IPA, međunjima i državama članicama Europske Unije.

3) Regionalni razvitak kao sastavnica koja je nastavak programa ISPA i komponente ekonomske i socijalne kohezije programa PHARE, te financira infrastrukturne projekte većih razmjera na području zaštite okoliša i prometa i programe poticanja nacionalne konkurentnosti i ujednačenoga regionalnoga razvitka. Ta komponenta programa IPA predstavlja pripremu za korištenje Europskoga fonda za regionalni razvitak nakon pristupanja.

---

¹¹ Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravni fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

¹² Hrvatska banka za obnovu i razvitak: IPA-Instrument for Pre-accession Assistance – Instrument za pretpripravnu pomoć, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1160> (17.11.2008.)

¹³ Agencija za obrazovanje odraslih: Fondovi Europske unije, <http://www.aoo.hr/Page.aspx?id=49> (17.11.2008.)

4) Razvijanje ljudskih resursa kao preteča Europskoga socijalnoga fonda financira projekte na području socijalne kohezije u svrhu ostvarivanja ciljeva Europske strategije za zapošljavanje.

5) Ruralni razvitak neposredno se nastavlja na program SAPARD i osigurava financijska sredstva za projekte primjene pravne stečevine Europske Unije na području poljoprivrede i one kojima se promiče razvijanje u ruralnim područjima.

Aktivnosti koje se moraju poduzeti unutar navedenih pet komponenti moraju biti pobliže koordinirane i međusobno usklađene do najveće moguće mjere. Bitan je element ovoga fonda to da su države korisnice podijeljene na države kandidatkinje i države potencijalne kandidatkinje, pa će ovisno o svome statusu države imati pristup određenim komponentama fonda, tj. primat će određenu novčanu pomoć. Prve dvije komponente ovoga fonda bit će omogućene kako državama kandidatkinjama, tako i državama potencijalnim kandidatkinjama.¹⁴

2.2.6. Programi Zajednice

Programi Zajednice zajednički je naziv za niz aktivnosti koje usvaja Europska Unija radi promicanja suradnje među državama članicama Unije u sektorskim područjima povezanima sa zajedničkim politikama. Programi su u pravilu otvoreni državama članicama Unije, ali neke od programa mogu koristiti i države kandidatkinje za članstvo radi upoznavanja sa sektorskim politikama i radnim metodama Unije i kao priprema za punopravno članstvo.¹⁵ Za sudjelovanje u programima Zajednice svaka od država nečlanica mora uplatiti financijski doprinos o kojem pregovara s Europskom komisijom.¹⁶

---

¹⁴ http://www.forumdruga.org/index.php?option=com_content&view=article&id=93:kako-do-eura-iz-eu-fondova&catid=31:general&Itemid=46 (17.11.2008.)

¹⁵ Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravnih fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

¹⁶ O pretpripravnim fondovima Europske Unije uz navedene izvore podataka preporučuje se i vidjeti podrobnije slijedeće dokumente Središnjega državnoga ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije: "Pojmovnik fondova Europske Unije", "Instrument pretpripravnih fondova pomoći (IPA)", <http://www.strategija.hr/Default.aspx> (04.12.2009.)

2.3. Mogućnosti korištenja sredstava u Republici Hrvatskoj

Mnogo je pitanja vezanih uz Europsku Uniju o kojima su u Republici Hrvatskoj mišljenja podijeljena, ali je jedno sigurno – kad se spomenu sredstva iz fondova Europske Unije svi su suglasni o njihovom korištenju. Pretprijetni fondovi Europske Unije nude znatna novčana sredstva, koja u pravim rukama mogu biti sjajno iskorištena, ali mnogima nije jasno kako do tih sredstava doći i tko uopće na njih ima pravo. Najjednostavnije rečeno: sredstva koja je Europska Unija namijenila državama poput Republike Hrvatske služe za "dovođenje" budućih država članica Unije u stanje u kojem mogu ispuniti sve potrebne uvjete za članstvo. U većini slučajeva, sredstva koja Europska Unija izdvaja namijenjena su javnome sektoru i nevladinim organizacijama i to zbog namjere da se sredstva utroše za opće, a ne za privatno dobro. Ipak, privatni sektor nije iz te priče potpuno isključen, iz nekih dijelova pretprijetnih programa Europske Unije i malo se gospodarstvo može koristiti, tj. može "povući", dostupnim sredstvima (Brebrić, 2008.).

Republika Hrvatska u razdoblju od godine 1996. do 2000. bila je korisnicom programa OBNOVA, a od godine 2001. do 2004. korisnicom programa CARDS. Nakon stjecanja statusa države kandidatkinje za punopravno članstvo u Europskoj Uniji (18. lipnja 2004. godine) i otvaranjem pretprijetnih programa PHARE, ISPA i SAPARD, tj. zaključno s proračunskom godinom 2004. Republika Hrvatska prestaje biti korisnicom nacionalne komponente programa CARDS, ali nastavlja sudjelovati u primjeni CARDS projekata te u regionalnim CARDS projektima.¹⁷

Dakle, program CARDS podijeljen je na nacionalnu i regionalnu komponentu. Nacionalna komponenta namijenjena je državama korisnicama, a regionalna je komponenta namijenjena jačanju suradnje država u regiji.¹⁸ Ukupna alokacija nacionalne komponente CARDS programa u razdoblju od godine 2001. do 2004. iznosila je 262 milijuna eura, što se vidi i iz grafikona 1.

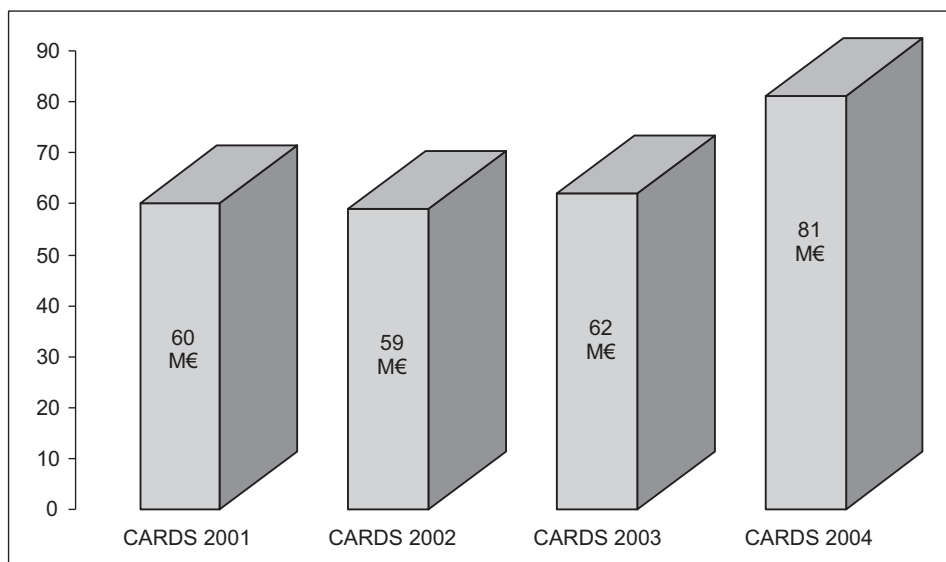
---

¹⁷ Agencija za obrazovanje odraslih: Fondovi Europske unije, <http://www.aoo.hr/Page.aspx?id=49> (17.11.2008.)

¹⁸ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: O programima pomoći-CARDS, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/cards> (16.11.2008.)

Grafikon 1.

**ALOKACIJA NACIONALNE KOMPONENTE CARDS PROGRAMA
REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE OD GODINE 2001. DO 2004.
(U MILIJUNIMA EURA)**

Izvor: Hrvatska banka za obnovu i razvitak: CARDS-Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation – Pomoć Zajednice za rekonstrukciju, razvitak i stabilizaciju, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1159> (20.12.2008.)

Ciljevi su CARDS programa potpora sudjelovanju u Procesu stabilizacije i pridruživanja i ispunjenje obveza preuzetih iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.¹⁹ Pošto je Republici Hrvatskoj u lipnju godine 2004. dodijeljen status države kandidatkinje za punopravno članstvo u Europskoj Uniji, Europska je komisija objavila 6. listopada 2004. godine Strateški dokument o napretku u procesu proširenja koji sadrži i elemente prepristupne strategije za Republiku Hrvatsku. Tim se dokumentom Republici Hrvatskoj na korištenje otvaraju prepristupni programi PHARE, ISPA i SAPARD, a njihovoj provedbi namijenjeni su slijedeći iznosi :²⁰

¹⁹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak: CARDS-Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation – Pomoć Zajednice za rekonstrukciju, razvitak i stabilizaciju, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1159> (20.12.2008.)

²⁰ http://www.businessnavigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/prepristupni_fondovi/PHARE/587-ch-0?&l_over=1 (19.11.2008.)

- u sklopu proračunske godine 2005. - 80 milijuna eura za program PHARE i 25 milijuna eura za program ISPA,
- u sklopu proračunske godine 2006. - 80 milijuna eura za program PHARE, 35 milijuna eura za program ISPA i 25 milijuna eura za program SAPARD.

Dakle, iz tri je pretpripravna fonda (PHARE, ISPA, SAPARD) Republici Hrvatskoj u godinama 2006. i 2007. odobreno za povlačenje 245 milijuna eura, a navedeno se može vidjeti i u tablici 1. Za usporedbu, deset je tranzicijskih zemalja obuhvaćenih procesom proširenja Europske Unije (godine 2004.) iz pretpripravnih fondova Unije u razdoblju od 1990. do 2003. dobilo ukupno 18,78 milijardi eura.²¹

Uz navedeno, Republika Hrvatska ima i pravo korištenja usluga u sklopu instrumenta TAIEX (engl. Technical Assistance Information Exchange Office) uz pomoć kojeg države korisnice, sukladno s dugoročnim projektima tehničke pomoći mogu zatražiti dodatnu kratkoročnu pomoć pri rješavanju veoma specifičnih problema na području usklađivanja nacionalnih zakona sa zakonodavstvom Unije. U vezi sa time Europska komisija pruža podršku u obliku angažmana stručnjaka za pojedinačna pitanja iz jednoga od poglavlja pravne stečevine Unije, a to na seminarima i radionicama za djelatnike tijela državne uprave ili drugih institucija koje su zadužene za usklađivanje nacionalnih zakona s onima koji su na snazi u Europskoj Uniji, pružanjem pomoći pri organizaciji procesa prevođenja radi usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije ili dostupom odgovarajućim bazama podataka. Republika Hrvatska isto tako ima pravo sudjelovati u tzv. i prije spomenutim programima Zajednice.²²

Tablica 1.

**SREDSTVA IZ PRETPRISTUPNIH FONDOVA EUROPSKE UNIJE
ODOBRENA REPUBLICI HRVATSKOJ ZA PRORAČUNSKE GODINE
2005. I 2006. (U MILIJUNIMA EURA)**

	godina 2005.	godina 2006.	UKUPNO
PHARE	80	80	160
ISPA	25	35	60
SAPARD	0	25	25
UKUPNO	105	140	245

Izvor: Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravni fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

²¹ http://www.centar-jls.com/sadrzaj/mapa/482/Predpripravni_fondovi (12.11.2008.)

²² Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravni fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

Republici Hrvatskoj na raspolaganju stoji i provedba programa SAPARD koja je započela godine 2006. osnivanjem provedbene SAPARD agencije koja je uspostavljena unutar Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Iz sredstava programa SAPARD projekti se sufinanciraju do 75% (za pojedine mjere do 100% iznosa) kada su korisnici državne, regionalne, lokalne i javne institucije, a do 50% kada se radi o komercijalnim projektima.

Od 1. siječnja 2007., kada su korisnicima iz Republike Hrvatske postala dostupna sredstva iz programa IPA, program SAPARD zamijenjen je IPARD-om, točnije V. komponentom u okviru IPA koja se odnosi na ruralni razvitak.²³ Dakle, od godine 2007. do trenutka stupanja u članstvo u Europskoj Uniji Republika Hrvatska korisnica je programa IPA. Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u Republici Hrvatskoj zadužen je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije, a za sveukupno financijsko upravljanje Ministarstvo financija.²⁴

Što se, pak, tiče sudjelovanja Republike Hrvatske u programima Zajednice, ono je do godine 2004. bilo ograničeno na pojedine programe koji su u jednoj od svojih komponenata otvoreni za sudjelovanje trećim državama. Na području istraživanja i tehnološkoga razvitka Republika je Hrvatska tako imala pravo sudjelovanja u Šestome okvirnome programu za istraživanje i razvoj (engl. 6th Framework Programme for Research and Development) u svojstvu treće zemlje, što znači da su samo neki od poziva na podnošenje prijedloga projekata bili otvoreni za hrvatske znanstvenike. Na području zaštite okoliša bila je uključena u program Zajednice LIFE III koji pruža podršku pri jačanju upravnih struktura i razvijanju politike zaštite okoliša i osigurava tehničku pomoć pri izradi studija, programa i planova zaštite okoliša. Program YOUTH, koji podržava neformalne obrazovne aktivnosti za mlade, bio je otvoren za financiranje projekata u Republici Hrvatskoj u potkomponentama Mladi za Europu, Europska dobrovoljna služba i Potporne mjere.

Republici Hrvatskoj otvoren je i pristup programima kao što su CIP - Program za konkurentnost i inovacije (engl. Competitiveness and Innovation Programme), FP7 - Sedmi okvirni program za istraživanje i razvoj (engl. 7th Framework Programme for Research and Development), LLL - Program cjeloživotnog obrazovanja (engl. Lifelong Learning Programme), te Interreg – Prekogranična suradnja.²⁵

Važno je napomenuti da su iznosi koji su dodijeljeni Republici Hrvatskoj znatno manji od iznosa koji su dodijeljeni nekim drugim članicama Europske Unije. Razlog je tome mišljenje Europske komisije da će Republici Hrvatskoj, zbog opće

---

²³ http://www.businessnavigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/prepristupni_fondovi/sapard (21.11.2008.)

²⁴ Hrvatska banka za obnovu i razvitak: IPA-Instrument for Pre-accession Assistance – Instrument za prepristupnu pomoć, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1160> (17.11.2008.)

²⁵ http://www.zastita-okolisa-navigator.com/sadrzaj/mapa/706/EU_fondovi (01.03.2009.)

razvijenosti i pripremljenosti biti potrebno manje sredstava u sklopu pripreme za pristup u članstvo. Istovremeno, iako postoji relativna uspješnost u iskorištavanju fondova EU, Komisija smatra da Republika Hrvatska ipak nije na razini spremnosti koja bi joj omogućila puno korištenje sredstava iz pretpripravnih fondova Europske Unije, pa je odobrila iznose manje od očekivanih.²⁶ Republika Hrvatska, dakle, godine 2004. dobila je mogućnost koristiti se sredstvima Europske Unije (CARDS i PHARE) za sudjelovanje u programima prekogranične suradnje koji su omogućili izgradnju administrativnih kapaciteta za strateški razvitak, podršku izgradnji institucija i za provedbu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i za pomoć pri usklađivanju domaćega zakonodavstva sa pravnom stečevinom Unije. Naime, za razdoblje od godine 2001. do 2006. Republici je Hrvatskoj Europska komisija dodijelila 514 milijuna eura, od kojih je 262 milijuna eura išlo u CARDS program, a 252 milijuna eura za programe PHARE, ISPA i SAPARD.²⁷ Samim time, pogrešno je mišljenje da će Hrvatska dobivati pomoć samo do ulaska u Europsku Uniju, jer se stupanjem u članstvo Unije dobivaju druga sredstva, ovoga puta iz tzv. pristupnih fondova poznatijih još i kao Strukturni fondovi i iz Kohezijskoga fonda (Kandžija i Cvečić, 2008., str. 212.-213., 223.).

Kod pretpripravnih fondova uvedena je i gornja granica sredstava koja se mogu dobiti. To konkretno za Republiku Hrvatsku znači da joj neće biti na raspolaganju više od 150 milijuna eura godišnje iz pretpripravnih fondova, a nakon članstva najviše do 1,2 milijarde eura godišnje iz strukturnih i razvojnih fondova. Pitanje je, međutim, hoće li Republika Hrvatska i dalje moći ta sredstva uspješno iskoristiti, jer potrebno je, naime, barem desetak godina da bi se vidjeli stvarni učinci razvojne politike koja je zasnovana na kombinaciji vlastitih i europskih sredstava. To, a i sam proces dobivanja novčanih sredstava iz pretpripravnih fondova, kako pokazuju iskustva novih članica EU, dosta je složeno. U nekim zemljama, poput primjerice Mađarske, postojale su i još postoje kompanije koje su se specijalizirale za pružanje pomoći potencijalnim korisnicima o tome kako da se koriste europskim fondovima razvijanjem projekata. Na internetu je moguće naći priličnu količinu informacija o tome, ali je problem to što poduzeća i druge institucije ne mogu odabrati relevantne informacije o mogućnostima financiranja svojih projekata, a u Republici bi se Hrvatskoj takva konzultantska pomoć mogla također organizirati i preko nadležnih ministarstava.²⁸

---

²⁶ http://www.forumudruga.org/index.php?option=com_content&view=article&id=93:kako-do-eura-iz-eu-fondova&catid=31:general&Itemid=46 (17.11.2008.)

²⁷ Suvremena.hr: Pretpripravnih fondova trening za članstvo u EU, <http://www.suvremena.hr/1611.aspx> (25.02.2009.)

²⁸ Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Pretpripravnih fondova Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)

Zaključno, pretpripravni fondovi Europske Unije funkcioniraju tako da konkretne projekte predlažu odgovarajuće agencije zemlje korisnice, a inicijalni odabir projekata obavlja Europska komisija. Komisija može i sama predložiti projekte iako oni nisu zastupljeni u nacionalnim prijedlozima. Naime, država korisnica mora osigurati barem 10% vlastitih sredstava za PHARE, 25% za ISPA i SAPARD (u nekim slučajevima i 35%). Također, krajnji korisnik projekta mora inicijalno osigurati gotovo cijelu financijsku konstrukciju iz vlastitih ili iz bankarskih izvora, pa mu se tek nakon početka realizacije projekta mogu refundirati ulaganja iz fondova Europske Unije i nacionalnog sufinanciranja.²⁹

3. Analiza i ocjena odobrenih i iskorištenih novčanih sredstava pretpripravnih fondova Europske Unije u Republici Hrvatskoj

U vrijeme kada Republika Hrvatska kao država kandidatkinja za punopravno članstvo u Europskoj Uniji vodi pretpripravne pregovore radi što kvalitetnijega usklađivanja vlastitoga zakonodavstva sa pravnom stečevinom Unije, tj. radi provedbe političkih, gospodarskih, socijalnih i institucionalnih reformi kao temeljne pripreme za ulazak u članstvo Europske Unije, sustavna je financijska i tehnička pomoć osigurana na osnovi pretpripravnih fondova je **conditio sine qua non**, tj. uvjet bez kojega se ne može nešto učiniti. U ovome je slučaju to uvjet bez kojeg se ne mogu odraditi potrebne pripreme za kasniji ulazak u članstvo Unije.

3.1. CARDS 2003

Program CARDS, kao što je prije spomenuto, dijeli se na dvije komponente: nacionalnu i regionalnu. Dakle, nacionalna komponenta programa CARDS namijenjena je pojedinačno državama korisnicama, a regionalna komponenta financira aktivnosti koje se provode u više država korisnica programa u područjima u kojima zajedničko djelovanje dovodi do boljih i učinkovitijih rezultata. Ukupna alokacija za Republiku Hrvatsku u okviru nacionalne komponente programa CARDS u razdoblju od godine 2001. do 2004. iznosila je 262 milijuna eura, a ukupna je alokacija za RH u okviru regionalne komponente iznosila 179,6 milijuna eura u

---

²⁹ http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpripravni_fondovi (10.11.2008.)

razdoblju od godine 2001. do 2006.. Upravljanje CARDS programom odvija se djelomično po centraliziranom/decentraliziranom modelu provedbe. Za financijsko upravljanje programom CARDS 2001 i 2002 (centralizirani model) odgovorna je Delegacija Europske komisije. Svojim drugim dijelom, CARDS program 2003 i 2004 odvija se prema decentraliziranom modelu provedbe, što podrazumijeva da je za financijsko upravljanje nadležna Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (SAFU), ustrojena pri Ministarstvu financija Republike Hrvatske.³⁰

Rok za ugovaranje projekata u okviru programa CARDS 2003 istekao je 5. lipnja godine 2006.. Ugovoreni su projekti u iznosu od 28,686 milijuna eura ili 97,68% decentraliziranih sredstava. Do 30. lipnja 2008. za ugovorene je projekte isplaćeno 25,931 milijuna eura ili 90,40% ugovorenoga iznosa. Rok za provedbu projekata je 31. prosinac 2008., a za plaćanja 31. prosinac 2009.³¹ U okviru projekta financirani su izvođenje radova, nabava usluga i dodjeljivana su bespovratna sredstva. Također su, u okviru programa CARDS 2003 provedene tri tzv. grant sheme, tj. tri projekta dodjele bespovratnih novčanih sredstava (Održivi razvitak u područjima od posebne državne skrbi, Unapređenje škola za strukovno obrazovanje – Osnivanje centara za izvrsnost, Promocija demokracije i ljudskih prava).

3.2. CARDS 2004

Republika Hrvatska je nacionalnom komponentom CARDS programa financirala ukupno 119 projekata: u područjima demokratske stabilizacije, gospodarskoga i socijalnoga razvitka, pravosuđa i unutarnjih poslova, jačanja administrativne sposobnosti i zaštite okoliša i prirodnih izvora.³²

---

³⁰ <http://www.pravosuđe.hr/default.asp?jezik=&ru=423&sid=> (23.03.2009.)

³¹ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: O programima pomoći-CARDS, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/cards> (16.11.2008.)

³² Hrvatska banka za obnovu i razvitak: CARDS-Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation – Pomoć Zajednice za rekonstrukciju, razvitak i stabilizaciju, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1159> (20.12.2008.)

Tablica 2.

**PREGLED DODIJELJENIH, UGOVORENIH I ISPLAĆENIH SREDSTAVA
 – PROGRAMI CARDS**

	CARDS 2003	CARDS 2004	UKUPNO
DODJELJENA SREDSTVA RH (decentralizirano)	29,366	46,574	75,940
UGOVORENO	97,68 %	94,61 %	95,80 %
ROK ZA UGOVARANJE	5.6.2006.	29.6.2007.	
BROJ UGOVORA	77	97	174
BROJ ZAVRŠENIH UGOVORA	56	24	80
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	31.12.2008.	31.12.2009.	
PLAĆENO OD UGOVORENOGA	90,40 %	57,87 %	70,70 %
ROK ZA PLAĆANJE	31.12.2009.	31.12.2010.	

Izvor: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: O programima pomoći-CARDS, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/cards> (16.11.2008.)

Rok za ugovaranje projekata u okviru programa CARDS 2004 istekao je 29. lipnja 2007., a kao što se može vidjeti iz tablice 2., ugovoreni su projekti u iznosu 44,065 milijuna eura ili 94,61% decentraliziranih sredstava. Do 30. lipnja 2008. za projekte je isplaćeno 25,502 milijuna eura ili 57,87% ugovorenoga iznosa. Rok je za provedbu projekta 31. prosinca 2009., a za plaćanja 31. prosinca 2010.. Za razliku od programa CARDS 2003, u okviru programa CARDS 2004 provedene su četiri tzv. grant sheme³³ tj. četiri projekta dodjele bespovratnih novčanih sredstava (Program razminiranja u Republici Hrvatskoj, Prekogranična suradnja, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje, Ljudska prava).

3.3. PHARE 2005

Nacionalna komponenta PHARE programa za godinu 2005. sadrži 23 projekta u vrijednosti 71,500 milijuna eura nepovratnih sredstava (decentralizirani)

³³ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: O programima pomoći-CARDS, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/cards> (16.11.2008.)

rana i centralizirana sredstva i članarine za Programe Zajednice). Rok za ugovaranje navedenih projekata bio je 30. studeni 2007., a stopa ugovorenih sredstava iznosila je 88,3% u odnosu na odobrena sredstva za financiranje. Do 30. lipnja 2008. prema izvršenim obvezama ukupno je isplaćeno za decentralizirana sredstva 44,06% sredstava u odnosu na iznos ugovorenih sredstava.

Tablica 3.

PREGLED DODIJELJENIH, UGOVORENIH I ISPLAĆENIH SREDSTAVA
– PROGRAMI PHARE 2005

	PHARE 2005 Nac. program	PHARE 2005 Prekogranična suradnja RH- SLO-MAD	PHARE 2005 Prekogranična suradnja RH- ITALIJA	PHARE 2005 Nuklearna sigurnost	PHARE 2005 Sudjelovanje u Programima Zajednice **	UKUPNO
DODIJELJENA SREDSTVA RH decentralizirano	71,500 *	3,000	3,000	0,641	0,362	78,503
BROJ PROJEKATA	23	1	1	2	6	27 + 6
UGOVORENO	88,34 %	90,72%	60,39%	66,53%	96,12 %	87,48 %
ROK ZA UGOVARANJE	30.11.2007.	30.11.2007.	30.11.2007.	30.11.2007	30.11.2007.	
BROJ UGOVORA	103	25	35	2	6 MoU ***	165 + 6
BROJ ZAVRŠENIH UGOVORA	10	0	0	0	6 MoU	0
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	30.11.2009	30.11.2008.	30.11.2008.	30.11.2008		
PLAĆENO - od ugovorenog	44,06 %	71,96 %	80,00 %	60,00 %	100 %	49,40 %
ROK ZA PLAĆANJE	30.11.2010	30.11.2009.	30.11.2009.	30.11.2009		

Izvor: Ministarstvo financija: Korištenje sredstava-PHARE-2005, <http://www.mfin.hr/hr/koristenje-sredstava-phare-2005> (01.04.2009.)

* 5 milijuna eura odnosi se na program TEMPUS koji se ugovara i plaća izravno u Bruxellesu, a 3,62 milijuna eura odnosi se na sudjelovanje u Programima Zajednice

** dio su PHARE Nacionalnog programa

*** MoU-Memorandum of Understanding (hrv. Memorandum o suglasnosti) međunarodni je pravni akt u kojem Europska komisija i Vlada zemlje korisnice definiraju svoj odnos o podrobnostima provedbe za neki program Europske Unije. U Republici Hrvatskoj postoji Memorandum o su-

glasnosti o uspostavi Središnje agencije za financiranje i ugovaranje u kontekstu programa CARDS (NN MU 11/2003) i Memorandum o suglasnosti o uspostavi Nacionalnog fonda (NN MU 10/2005), koji definira provedbu pretpripravnih programa. Također postoje i memorandumi o razumijevanju o sudjelovanju Hrvatske u pojedinim Programima Zajednice.

Financijski sporazum za nacionalnu komponentu PHARE programa za godinu 2005. potpisan je 17. svibnja 2006., pa je nakon postupka ratifikacije stupio na snagu 10. kolovoza 2006. Rok je za provedbu projekata financiranih iz PHARE programa za godinu 2005., sukladno s Dodatkom na Sporazum o financiranju, 30. studeni 2009. godine. Za program PHARE - Prekogranična suradnja među Republikom Hrvatskom, Slovenijom i Mađarskom (tablica 3.) ugovoreni su projekti u iznosu 2,722 milijuna eura ili 90,72% decentraliziranih sredstava, rok je za plaćanje 30. studeni 2009., a do 30. lipnja 2008. za projekte je isplaćeno 1,958 milijuna eura ili 71,96% ugovorenoga iznosa. Projekti se odnose na dodjelu bespovratnih sredstava. Isto su tako, za program PHARE - Jadranska prekogranična suradnja među Republikom Hrvatskom i Italijom ugovoreni projekti u iznosu 1,812 milijuna eura ili 60,39% decentraliziranih sredstava, a rok je za plaćanje 30. studeni 2009., pritom je do 30. lipnja 2008. za projekte isplaćeno 1,449 milijuna eura ili 80,00% ugovorenoga iznosa, a za program pomoći u području nuklearne sigurnosti ugovoreni su projekti u iznosu 0,426 milijuna eura ili 66,5% decentraliziranih sredstava, rok za plaćanje 30. studeni 2009., a za projekte je isplaćeno 0,255 milijuna eura ili 60,00% ugovorenoga iznosa.³⁴

3.4. PHARE 2006

Financijski sporazum za nacionalnu komponentu PHARE programa za godinu 2006. potpisan je 31. siječnja 2007. i stupio je na snagu nakon ratifikacije 3. svibnja te iste godine. Rok za provedbu projekata financiranih iz PHARE programa za godinu 2006., sukladno s Dodatkom na Sporazum o financiranju, 30. studeni 2010.³⁵ Od 52,82 milijuna eura, koliko je bilo namijenjeno financiranju projekata ministarstava i drugih tijela državne uprave iz programa PHARE 2006, ugovoreno je 84,8%, tj. 44,79 milijuna eura. Šef Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj Vincent Degert ocijenio je da su u procesu ugovaranja projekata iz PHARE 2006 programa postignuti dobri rezultati i da su ugovoreni

³⁴ Središnja agencija za financiranje i ugovaranja: O programima pomoći-PHARE, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/phare> (16.11.2008.)

³⁵ <http://www.safu.hr/hr/press-kutak/informacije-za-medije> (25.11.2008.)

projekti važni za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj Uniji. Rok za ugovaranje projekata financiranih iz programa PHARE 2006 istekao je 30. studenoga 2008. Od 15,2% preostalih sredstava, 4,54 milijuna eura, tj. 8,6% iznos je za koji su u postupcima javne nabave dogovorene niže cijene od planiranih. Nije ugovoreno 3,49 milijuna eura, tj. 6,6%, koji se odnose na pet ugovora od kojih su dva bila ugovori iz projekta otkazanoga još u prvoj polovini godine 2008. u vrijednosti od 2,53 milijuna eura, a preostala tri u vrijednosti od 960 tisuća eura nisu ugovoreni zato što nisu dobivene kvalitetne ponude (Lakić, 2008.).

Dakle, od 52,82 milijuna eura, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo za taj program, ugovoreno je 44,79 milijuna eura, tj. potpisano je 119 od planirana 124 ugovora. Osim sredstava za tzv. nacionalni program PHARE 2006, predviđena su bila i sredstva za dva programa prekogranične suradnje (Republika Hrvatska-Slovenija-Mađarska i Republika Hrvatska-Italija) i program Nuklearne sigurnosti, u iznosu od 7,65 milijuna eura, od čega je ugovoreno 6,32 milijuna eura. Svakako je potrebno i spomenuti da se ugovaranje programa PHARE 2006 u Republici Hrvatskoj odvijalo u težim uvjetima i s kriterijima postroženima u usporedbi s prethodnim programima koje je postavila Europska komisija poučena lošim upravljanjem sredstvima u nekim zemljama članicama, a sama provedba projekata iz programa PHARE traje do 30. studenog 2010. godine.³⁶

3.5. ISPA

Pomoću programa ISPA zaključeno je šest pojedinačnih Memoranduma o financiranju kojima se odobrava financiranje 6 projekata u ukupnoj vrijednosti od 123,053 milijuna eura, od čega je 59,000 milijuna eura iz programa ISPA, a preostali se iznos, u skladu s pravilima o financiranju projekata, sufinancira iz proračuna Republike Hrvatske. Rok za ugovaranje aktivnosti iz programa ISPA određen je pojedinačno za svaki od odobrenih projekata. Sve prethodno navedeno zornije je prikazano u tabličnom prikazu koji slijedi.

---

³⁶ http://www.businessnavigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/prepristupni_fondovi/PHARE/587-ch-0?&l_over=1 (19.11.2008.)

Tablica 4.

LISTA PROJEKATA SUFINANCIRANIH IZ ISPA PROGRAMA U
 REPUBLICI HRVATSKOJ (U MILIJUNIMA EURA) – PODROBNJI PRIKAZ

	ISPA Rehabilitacija pruge Vinkovci- Tovarnik- državna granica	ISPA Karlovac - otpadne vode	ISPA Bikarac- gospodarenje otpadom	ISPA tehnička pomoć SAFU-u i NKPI-u	ISPA Tehnička pomoć IPA transport	ISPA Tehnička pomoć IPA okoliš	UKUPNO
DODIJELJENA SREDSTVA EU	28.789.180,00	22.500.000,00	6.000.049,00	262.335,00	482.130,00	966.306,00	59.000.000,00
NACIONALNO SUFINANCIRANJE RH	46.971.820,00	13.500.000,00	2.823.552,32	0,00	259.608,00	497.794,00	64.052.774,32
UKUPNO RASPOLOŽIVA SREDSTVA	75.761.000,00	36.000.000,00	8.823.601,32	262.335,00	741.738,00	1.464.100,00	123.052.774,32
UGOVORENO	79,44 %	47,32%	1,93%	99,88%	0 %	58,27 %	63,80 %
UŠTEDE*	15.578.037,69	359.691,07	0,00	305,00	0,00	112.932,00	15.691.274,69
ROK ZA POKRETANJE NATJEČAJA	12.12.2007.	12.12.2007.	27.09.2008.	12.07.2008.	27.09.2008.	26.09.2008.	-
ROK ZA ZAVRŠETAK UGOVORA	31.12.2009.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	-
PLAĆENO OD UGOVORENOG	10,41 %	20,00 %	60,00 %	60,00 %	0 %	0 %	11,34 %
ROK ZA PLAĆANJE	31.12.2009.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	31.12.2010.	

Izvor: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: Provedba pretpripravnih programa EU i pripreme za novi pretpripralni program IPA, http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Provedba_pretpripravnih_programa_u_RH.pdf (15.03.2009.)

* razlika među ukupno raspoloživim proračunom i ugovorenim iznosom

3.6. SAPARD

Republici Hrvatskoj u sklopu programa SAPARD namijenjeno je 24,700 milijuna eura. U dosad provedena dva natječaja zaprimljeno je 97 prijava, od toga je odobreno (ugovoreno) 29 projekata. Ukupan iznos ulaganja odobrenih projekata iznosi 28,420 milijuna eura, a ugovoreni iznos potpore iz sredstava Europske Unije iznosi 8,899 milijuna eura. Nacionalno sufinanciranje iznosi 2,966 milijuna eura. Zaprimanje prijava po trećem natječaju završeno je 3. travnja 2008. Ukupno

su zaprimljene 23 prijave od kojih je šest odbačeno zbog nepotpunosti. Vrijednost potpore za ostalih 17 prijava iznosi 50,900 milijuna kuna, od toga se na potporu iz sredstava Europske Unije odnosi 38,175 milijuna kuna.

Nakon potvrde i suglasnosti dobivenih u tijeku sastanka Odbora za praćenje provedbe SAPARD programa (održanoga u Zagrebu 03. lipnja 2008.), Europska je komisija odobrila realokaciju 10,300 milijuna eura s mjere 3 (Razvitak i unapređenje ruralne infrastrukture) i mjere 4 (Tehnička pomoć) na mjeru 1 (Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva) i mjeru 2 (Unapređenje prerade i trženja poljoprivrednih i ribljih proizvoda). Rok za završetak programa je 31. prosinac 2009. Do 30. lipnja 2008. isplaćeno je krajnjim korisnicima ukupno 17,428 milijuna kuna, od toga je iz SAPARD programa isplaćeno 13,071 milijuna kuna u protivvrijednosti od 1,792 milijuna eura.³⁷

3.7. IPA

Republika Hrvatska korisnica je IPA programa od godine 2007. do trenutka stupanja u članstvo Europske Unije. Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u Republici Hrvatskoj zadužen je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, a za sveukupno financijsko upravljanje Ministarstvo financija, točnije Središnja agencija za financiranje i ugovaranje.³⁸

U listopadu godine 2007. započelo je programiranje za I. komponentu IPA 2008 programa koja se odnosi na pomoć u tranziciji i izgradnju institucija. Ukupno 42 projektne ideje dostavljene su Europskoj komisiji 15. siječnja 2008. Jačanje institucija i pomoć u tranziciji IPA 2008 programa sukladno s Višegodišnjim indikativnim financijskim okvirom³⁹ iznose 45,37 milijuna eura. Koordinacijska skupina Vlade Republike Hrvatske za praćenje korištenja sredstava koje Republika Hrvatska dobiva iz inozemnih izvora, 26. svibnja 2008. godine prihvatila je 19 prioritetnih projektnih prijedloga za IPA godinu 2008. unutar komponente Jačanje institucija i pomoć u tranziciji. Potpisivanje Financijskoga sporazuma za I. komponentu IPA 2008 programa očekuje se u godini 2009.⁴⁰

Za II. IPA komponentu (prekogranična suradnja) programiranje je završeno tako da je Europska komisija prihvatila 8 programa prekogranične suradnje. U

³⁷ <http://www.safu.hr/hr/press-kutak/informacije-za-medije> (25.11.2008.)

³⁸ http://www.redea.hr/r_index.php?t=sc&id=5&mid=73 (27.03.2009.)

³⁹ Strateški dokument programa IPA koji Europska komisija podnosi Vijeću i Europskom parlamentu za prihvaćanje u sklopu Paketa za proširenje. Dokument definira indikativne svote po zemljama korisnicama i komponentama programa za trogodišnje razdoblje i navodi kriterije za financiranje. Revidira se na godišnjoj osnovi.

⁴⁰ <http://www.safu.hr/hr/press-kutak/informacije-za-medije> (25.11.2009.)

prosincu godine 2007. prihvaćeno je 5 programa prekogranične suradnje, i to sa Slovenijom, Crnom Gorom i Srbijom i prihvaćen je transnacionalni program Jugoistočni Europski prostor i Mediteran. U ožujku godine 2008. prihvaćeni su programi prekogranične suradnje sa zemljama članicama i to sa Slovenijom i Republikom Mađarskom i program Jadranske prekogranične suradnje (multilateralni prekogranični program koji uključuje Italiju, Republiku Hrvatsku, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju, Albaniju, Sloveniju i Grčku). Operativne programe za razdoblje od 2007. do 2009. u okviru III. IPA komponente (promet, okoliš, regionalna konkurentnost) i IV. IPA komponente (razvijanje ljudskih potencijala) Europska je komisija usvojila u prosincu godine 2007. čime je završen proces programiranja, a za V. IPA komponentu (ruralni razvitak) Europska je komisija usvojila u prosincu godine 2007. tzv. IPARD plan za poljoprivredu i ruralni razvitak za razdoblje od 2007. do 2013. Radi boljega razumijevanja svih pet komponenti IPA programa, u tablici 6. sustavno su prikazana osigurana novčana sredstva za Republiku Hrvatsku za svaku komponentu IPA programa za razdoblje od godine 2007. do 2010.

Tablica 5.

NOVČANA SREDSTVA NAMIJENJENA REPUBLICI HRVATSKOJ PO
 KOMONENTAMA IPA PROGRAMA ZA RAZDOBLJE OD GODINE 2007.
 DO 2010. (U MILIJUNIMA EURA)

Komponente IPA programa	2007.	2008.	2009.	2010.	UKUPNO
1. Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	47,6	45,4	45,6	39,5	178,1
2. Regionalna i prekogranična suradnja	9,7	14,7	15,9	16,2	56,5
3. Regionalni razvitak (područje prometa, zaštite okoliša i regionalne konkurentnosti)	44,6	47,6	49,7	56,8	198,7
4. Razvijanje ljudskih potencijala	11,1	12,7	14,2	15,7	53,7
5. Ruralni razvitak	25,5	25,6	25,8	26,0	102,9
Ukupno (u milijunima eura)	138,5	146,0	151,2	154,2	589,9

Izvor: http://www.redea.hr/r_index.php?t=sc&id=5&mid=73 (27.03.2009.)

Europska komisija namijenila je za provedbu IPA programa u razdoblju do godine 2010. ukupno 5,740 milijardi eura.⁴¹ Kao što se može vidjeti iz tablice

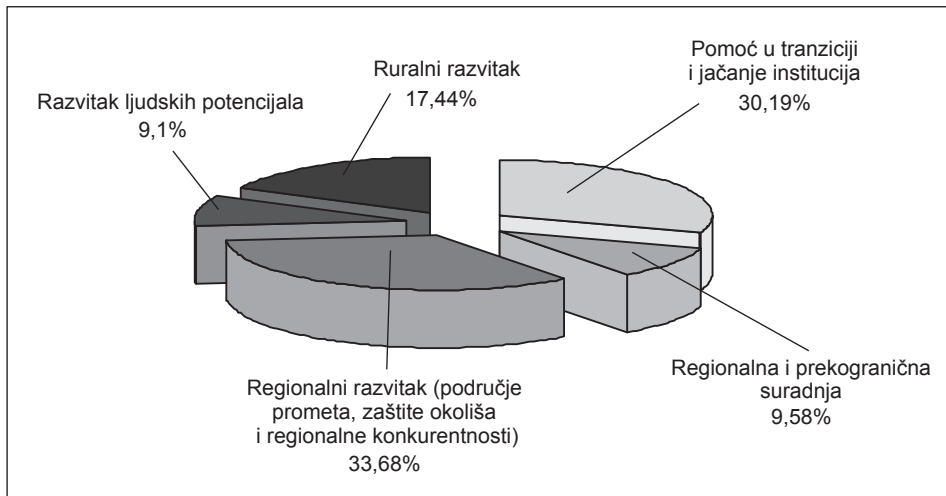
⁴¹ http://www.redea.hr/r_index.php?t=sc&id=5&mid=73 (27.03.2009.)

5., za Republiku Hrvatsku u navedenom je vremenskom razdoblju osiguran iznos od 589,9 milijuna eura, započevši sa 138,5 milijuna eura u godini 2007. uz predviđeni stalni rast godišnjega iznosa sredstava, a koji bi u godini 2010. morao iznositi 154,2 milijuna eura, gdje je najviše sredstava osigurano za I. IPA komponentu (178,1 milijuna eura) i za III. IPA komponentu (198,7 milijuna eura). Sukladno s tablicom 5. raspodjela IPA programa po sastavnicama u postocima prikazana je na grafikonu 2.

Grafikon 2.

RASPODJELA NOVČANIH SREDSTAVA NAMIJENJENIH REPUBLICI HRVATSKOJ PO KOMPONENTAMA IPA PROGRAMA ZA RAZDOBLJE OD GODINE 2007. DO 2010. (U %)

Izvor: prema podacima iz tablice 6.

Osnovni su, dakle, ciljevi programa IPA pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine Europske Unije i priprema za korištenje europskih strukturnih fondova pošto države kandidatkinje postanu punopravne članice Unije. Strogi kriteriji doveli su do vremenskih zastoja u povlačenju novčanih sredstava, no hrvatske su institucije naučile raditi u skladu s visokim zahtjevima, a to i dokazuju podaci iz tablice 5. ili grafikona 2., tj. da je alocirano 589,9 milijuna eura za razdoblje od godine 2007. do 2010.. Iako je u prosincu godine 2007. Europska komisija postavila šest mjerila i iako su suspendirane ovjere na potpisivanje ugovora iz programa PHARE 2006 i smanjen iznos sredstva za program IPA 2008 za

5 milijuna eura, već je za nekoliko mjeseci došlo do vidljivih pomaka u uspostavi kvalitetnoga sustava upravljanja pretpripravnim fondovima Europske Unije. Tako je Europska komisija u srpnju godine 2008. povukla odluku o privremenoj suspenziji poslije toga je vraćeno 5 milijuna eura za program IPA 2008.⁴²

Dakle, Republika Hrvatska će do godine 2010. samo iz IPA programa imati na raspolaganju 589,9 milijuna eura. Najavljena su 24 natječaja, a uglavnom se radi o natječajima za nabavu roba. Načelno, projekti koji se financiraju iz pretpripravnih fondova Europske Unije nisu usmjereni prema generiranju profita poduzetnika, već prema javnom sektoru, a krajnji korisnici sredstava indirektno su svi građani (Tadić, 2008.).

3.8. Programi Zajednice

Institucije Republike Hrvatske uključene su u korištenje programa Zajednice. Točnije, Republika Hrvatska je do godine 2003. u svojstvu treće zemlje imala ograničeni pristup Šestom okvirnom programu za istraživanje i razvoj programu LIFE III (podrška pri jačanju upravnih struktura i razvijanje politike zaštite okoliša) i programu YOUTH (podrška neformalnim obrazovnim aktivnostima za mlade). Europsko vijeće na sastanku na vrhu održanome u lipnju godine 2003. u Solunu usvojilo je Zaključak o otvaranju programa Zajednice državama Procesu stabilizacije i pridruživanja. Vlada Republike Hrvatske potpisala je 22. studenog 2004. s Europskom komisijom Okvirni sporazum o sudjelovanju Republike Hrvatske u programima Zajednice, kojim je Republici Hrvatskoj otvorena mogućnost sudjelovanja u 25 programa. Obveze Republike Hrvatske u programima Zajednice uplate su članarina koje se financiraju u okviru programa IPA (prije kroz program PHARE) i dijelom iz nacionalnih sredstava. Koristi su za Republiku Hrvatsku višestruke zato što se programima Zajednice omogućuje izravno povezivanje institucija Republike Hrvatske s institucijama država članica Europske Unije na konkretnim projektima, otvara se pristup dodatnim fondovima osiguranima za provedbu svakoga programa, omogućuje se dobivanje bespovratnih sredstava kao i poticajnih sredstava u pojedinim programima. Članarina se sufinancira iz I. komponente programa IPA, s time da ukupna svota sufinanciranja za programe Zajednice ne može prijeći 10% godišnje alokacije (pri čemu programi istraživanja i razvitka ne ulaze u tih 10%), pa ne može biti veća od 90% vrijednosti doprinosa za određeni program. U programu IPA 2007 za tu je svrhu predviđeno ukupno 4,6

---

⁴² <http://www.safu.hr/hr/vijesti/program-PHARE-2006-ugovoren-sa-84-6-posto-sredstava>
(02.12.2008.)

milijuna eura, a u IPA 2008 predviđena su novčana sredstva u ukupnome iznosu od 5,575 milijuna eura.⁴³

Vlada Republike Hrvatske donijela je na sjednici održanoj 16. listopada 2008. Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u programima Zajednice i tim je Zaključkom Vlada definirala programe u kojima Hrvatska već sudjeluje, tj. programe Zajednice za koje su već sklopljeni Memorandumima o razumijevanju i ujedno je definirana lista programa kojima bi Republika Hrvatska mogla pristupiti zaključivanjem posebnih sporazuma ili sudjelovati kao treća zemlja, tj. na način da hrvatski partneri sudjeluju u konzorciju projekta na poziv vodećega partnera iz zemlje članice Europske Unije.⁴⁴ U tablici 7. sustavno su prikazani programi Zajednice kojima se Republika Hrvatska sada koristi.

Tablica 6.

PROGRAMI ZAJEDNICE ZA SUDJELOVANJE U KOJIMA JE REPUBLIKA HRVATSKA SKLOPILA POSEBNE SPORAZUME

Program zajednice	Nadležno tijelo državne uprave
Sedmi okvirni program za istraživanje i razvitak	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Kultura 2007-2013.	Ministarstvo kulture
CIP- 1. komponenta- Program za poduzetništvo i inovativnost	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
CIP-2. komponenta-Inteligentna Energija Europe	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
CIP-3. komponenta-Program potpore politici informacijske i komunikacijske tehnologije	Središnji državni ured za e-Hrvatsku
Europa za građane	Ured za udruge
Financijski instrument za civilnu zaštitu	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
Program zajednice u području javnoga zdravstva	Ministarstvo zdravstva
Program zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost-PROGRESS	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
Media 2007	Ministarstvo kulture
IDABC	Središnji državni ured za e-Hrvatsku
Fiscalis 2013	Ministarstvo financija
Carine 2013	Ministarstvo financija
Marco Polo II	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

Izvor: Primorsko-goranska županija: Programi Zajednice, <http://www.pgj.hr/europa/info24-programi-zajednice-rh.asp> (28.11.2008.)

⁴³ Hrvatska gospodarska komora: Pretprijetni programi-mogućnosti za poslovnu zajednicu, <http://hgk.biznet.hr/hgk/fileovi/10112.doc> (26.04.2009.)

⁴⁴ Hrvatska banka za obnovu i razvitak: Programi Zajednice, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1165> (26.04.2009.)

Naredna, pak, tablica prikazuje one programe za koje Republika Hrvatska tek namjerava pokrenuti pristupne pregovore, a u tablici 9 koja potom slijedi sustavno su navedeni oni programi u kojima Republika Hrvatska namjerava sudjelovati bez zaključivanja posebnih sporazuma, tj. pregovori radi zaključivanja posebnih sporazuma bit će pokrenuti ako se to pokaže potrebnim.

Tablica 7.

**PROGRAMI ZAJEDNICE ZA SUDJELOVANJE U KOJIMA ĆE
 REPUBLIKA HRVATSKA POKRENUTI PRISTUPNE PREGOVORE RADI
 ZAKLJUČIVANJA POSEBNIH SPORAZUMA**

Programi Zajednice	Nadležno tijelo državne uprave
EUROATOM	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Safer Internet +	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Erasmus Mundus	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Integrirani program za cjeloživotno učenje (ILLP)	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Mladi u akciji	Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
Mehanizam zajednice za civilnu zaštitu	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
Građansko pravo-dio Okvirnoga programa osnovnih prava i pravde	Ministarstvo pravosuđa

Izvor: Primorsko-goranska županija: Programi Zajednice, <http://www.pgz.hr/europa/info24-programi-zajednice-rh.asp> (28.11.2008.)

Tablica 8.

**PROGRAMI ZAJEDNICE U KOJIMA REPUBLIKA HRVATSKA
 NAMJERAVA SUDJELOVATI BEZ ZAKLJUČIVANJA POSEBNIH
 SPORAZUMA**

Programi Zajednice	Nadležno tijelo državne uprave
Kazneno pravo (ex-AGIS) – dio Okvirnog programa temeljnih prava i pravde	Ministarstvo pravosuđa
Pericles	Ministarstvo unutarnjih poslova
HERCULE II	Ministarstvo financija

Izvor: Hrvatska banka za obnovu i razvitak: Programi Zajednice, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1165> (26.04.2009.)

Programi Zajednice⁴⁵ uspostavljaju se zato što Europska Unija smatra da je politiku Unije bolje ne provoditi samo uz pomoć vlada država članica ili kandidatkinja. Spomenuti programi potiču suradnju gospodarstvenika, malih i srednjih poduzeća, državnih institucija i organizacija civilnoga društva radi postizanja ciljeva Europske Unije, a njihova se posebnost očituje u tome što je suradnja preko konzorcija ili mreže sudionika preduvjet (su)financiranja projekata.⁴⁶

4. Umjesto zaključka

Korištenje pretpripravnih fondova Europske Unije trening je za uspješno korištenje sredstava koja će Republici Hrvatskoj biti na raspolaganju kada postane punopravnom članicom Unije. Pretpripravna pomoć služi da se izravno ulaže u razvojne prioritete Republike Hrvatske i da se tako rasterećuje dio državnoga proračuna, da se povećava apsorpcijska sposobnost tijela državne uprave i da se razvija pozitivno natjecanje među korisnicima programa. Apсорpcijska je sposobnost jedan od pokazatelja kako će se iskorištavati strukturni fondovi koje će Republika Hrvatska dobiti na raspolaganje članstvom u Uniji. Osim toga, pretpripravni su fondovi Europske Unije pomoć državnim strukturama da stvore sposobnost za članstvo i da se najbolje što mogu pripreme da zakonodavstvo bude usklađeno s pravnom stečevinom Unije.

Republika Hrvatska dosad je uspješno iskoristila pretpripravne fondove Europske Unije. Naime, visoke su provedba, izvedba i iskoristivost, što dokazuje i činjenica da je Vlada Republike Hrvatske preuzela kontrolu nad dijelom pretpripravnih fondova Unije, iako ipak prema mišljenju Europske komisije nije na razini spremnosti koja bi omogućila puno korištenje novčanih sredstava. Isto tako, ostaje problem zato što građani, unatoč svim naporima, o pretpripravnim fondovima Europske Unije, pa i o naporima državne uprave malo znaju kako bi se ta pomoć dobro iskoristila. Uzrok je tome činjenica da pretpripravni fondovi Unije nisu za stanovništvo, nego su za državnu upravu i za druge državne strukture koje se tako pripremaju za članstvo u Europskoj Uniji, a stanovništvu će više biti namijenjena

---

⁴⁵ EnterEurope: Programi Zajednice otvoreni Hrvatskoj, <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=158> (30.11.2008.)

⁴⁶ Uz navedene proučene i korištene bibliografske jedinice za potrebe predodžbe podataka o analizi i ocjeni odobrenih i iskorištenih novčanih sredstava pretpripravnih fondova Europske Unije u Republici Hrvatskoj preporučuje se također o tome podrobnije vidjeti službeni dokument Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije pod nazivom "Europski fondovi za hrvatske projekte – priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska Unija".

sredstva iz tzv. pristupnih fondova, i to onda kada Republika Hrvatska postane punopravnom članicom Unije.

Uz činjenicu o relativno uspješnoj iskorištenosti sredstava stavovi autora odnose se na potrebu za konstantnim raspolaganjem dobro osposobljenih kadrova koji znaju kako raditi na način usklađen s europskom procedurom. Pritom je važna kvalitetna i permanentna suradnja među različitim tijelima državne uprave, koja će se morati pokazati korisnom, a svakako i dalje uspješnom u kasnijem korištenju novčanih sredstava iz tzv. pristupnih fondova. Za učinkovito povlačenje sredstava iz pretpristupnih fondova Europske Unije svakako je potrebna i dalja kvalitetna priprema projekata, jer sama sposobnost povlačenja i količina potrošenih sredstava ovisi o svemu navedenome uz, naravno, buduću napomenu (ili bolje rečeno osnovnu poantu) da novac iz proračuna Europske Unije ne dolazi sve dok nije uspostavljena potpuna, trajna, kvalitetna i veoma dobra organiziranost svih gospodarskih, političkih, socijalnih i institucionalnih struktura.

Strukturne promjene koje su prijeko potrebne da bi Republika Hrvatska ušla u Europsku Uniju veoma su skupe, pa joj u tome upravo pomažu sredstva iz pretpristupnih programa. Da bi iskoristivost pretpristupnih fondova bila i ubuduće što bolja, potrebne promjene što energičnije, a ulazak u Uniju bio što transparentniji i jasniji, u Republici je Hrvatskoj svakako potrebno staviti naglasak na objektivnu edukaciju hrvatskoga društva s Europskoj Uniji i o onom što članstvo u njoj donosi. Potpora ulasku u Uniju, a koja je u Hrvatskoj prilično niska često dopire iz emocionalne, tj. iracionalne sfere, pa upravo zato građanima valja pružiti objektivnu sliku o Europskoj Uniji, jer na kraju procesa samo dobro informirani građani mogu donijeti dobru odluku o hrvatskome članstvu u Uniji. Za edukaciju cjelokupnoga društva potrebna je akcija države i Europske komisije združena u čvrstu mrežu nevladinih udruga, školstva, akademske zajednice, medija i lokalnih vlasti pri čemu su jasnoća i nepristranost informacija koje se prenose građanima ključni čimbenici.

LITERATURA

1. Agencija za obrazovanje odraslih: Fondovi Europske unije, <http://www.aoo.hr/Page.aspx?id=49> (17.11.2008.)
2. Brebrić, T.: Putevi do novca iz fondova Europske Unije, Lider, listopad 2008. – <http://www.liderpress.hr/default.aspx?sid=56511> (11.01.2009.)
3. EnterEurope: Program CARDS, <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=18> (15.11.2008.)

4. EnterEurope: Programi Zajednice otvoreni Hrvatskoj, <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=158> (30.11.2008.)
5. Hrvatska banka za obnovu i razvitak: EU fondovi, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?sec=1580> (10.11.2008.)
6. Hrvatska banka za obnovu i razvitak: IPA-Instrument for Pre-accession Assistance – Instrument za prepristupnu pomoć, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1160> (17.11.2008.)
7. Hrvatska banka za obnovu i razvitak: CARDS-Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation – Pomoć Zajednice za rekonstrukciju, razvitak i stabilizaciju, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1159> (20.12.2008.)
8. Hrvatska banka za obnovu i razvitak: Programi Zajednice, <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=1165> (26.04.2009.)
9. Hrvatska gospodarska komora: Prepristupni programi-mogućnosti za poslovnu zajednicu, <http://hgk.biznet.hr/hgk/fileovi/10112.doc> (26.04.2009.)
10. Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati: Prepristupni fondovi Europske Unije, <http://www.hns.hr/modules/fondovi/fondovi.pdf> (17.11.2008.)
11. Kandžija, V. 2003.: *Gospodarski sustav Europske Unije*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
12. Kandžija, V. – Cvečić, I. 2008.: *Makrosustav Europske Unije*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
13. Lakić, T.: Hrvatska iskoristila 44,79 milijuna eura, Business.hr, 2008. – http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Hrvatska_iskoristila_4479_milijuna_eura.pdf (01.03.2009.)
14. Ministarstvo financija: EU fondovi, <http://www.mfin.hr/hr/eu-fondovi> (10.12.2008.)
15. Ministarstvo financija: Korištenje sredstava-PHARE-2005, <http://www.mfin.hr/hr/koristenje-sredstava-phare-2005> (01.04.2009.)
16. Ministarstvo pravosuđa: EU fondovi koji su na raspolaganju MP, <http://www.pravosudje.hr/default.asp?jezik=&ru=423&sid=> (23.03.2009.)
17. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija: Programi Europske unije, <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?ru=157&sid=&akcija=&jezik=1> (12.11.2008.)
18. Novota, S. et al. 2009.: *Europski fondovi za hrvatske projekte – priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska Unija*, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije, Zagreb.

19. Primorsko-goranska županija: Programi Zajednice, <http://www.pgz.hr/europa/info24-programi-zajednice-rh.asp> (28.11.2008.)
20. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: O programima pomoći-CARDS, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/cards> (16.11.2008.)
21. Središnja agencija za financiranje i ugovaranja: O programima pomoći-PHARE, <http://www.safu.hr/hr/o-programima-pomoci/phare> (16.11.2008.)
22. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje: Provedba pretpripravnih programa EU i pripreme za novi pretpripravn program IPA, http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Provedba_pretpripravnih_programa_u_RH.pdf (15.03.2009.)
23. Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije: Pojmovnik fondova Europske Unije, Instrument pretpripravn pomoći (IPA), <http://www.strategija.hr/Default.aspx> (04.12.2009.)
24. Suvremena.hr: Pretpripravn fondovi trening za članstvo u EU, <http://www.suvremena.hr/1611.aspx> (25.02.2009.)
25. Tadić, T.: Hrvatskoj iz programa IPA do 2010. godine gotovo 600 milijuna eura, Poslovni dnevnik, studeni 2008. – <http://www.poslovni.hr/99217.aspx> (20.02.2009.)
26. http://www.centar-jls.com/sadrzaj/mapa/482/Predpripravn_fondovi (12.11.2008.)
27. http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpripravn_fondovi (10.11.2008.)
28. <http://free-ri.t-com.hr/eu/Cards.htm> (10.11.2008.)
29. http://www.forumdruga.org/index.php?option=com_content&view=article&id=93:kako-do-eura-iz-eu-fondova&catid=31:general&Itemid=46 (17.11.2008.)
30. http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpripravn_fondovi/PHARE/587-ch-0?&1_over=1 (19.11.2008.)
31. http://www.business-navigator.biz/kreditni_vodic/eu_fondovi/pretpripravn_fondovi/sapard (21.11.2008.)
32. http://www.zastita-okolisa-navigator.com/sadrzaj/mapa/706/EU_fondovi (01.03.2009.)
33. <http://www.safu.hr/hr/press-kutak/informacije-za-medije> (25.11.2008.)
34. http://www.redea.hr/r_index.php?t=sc&id=5&mid=73 (27.03.2009.)
35. <http://www.safu.hr/hr/vijesti/program-PHARE-2006-ugovoren-sa-84-6-po-sto-sredstava> (02.12.2008.)

EUROPEAN UNION PRE-ACCESSION FUNDS USAGE IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The fundamental purpose and objective of this paper was to explore all the relevant features of the usage degree regarding resources from the European Union pre-accession funds in the Republic of Croatia, taking into account the characteristics and specifics of each fund. Taking into account the importance of this topic for the Republic of Croatia during its preparations for the full membership in the European Union we came to the conclusion that Croatia has so far successfully used the pre-accession funds of the European Union. Specifically implementation, performance and efficiency is high as evidenced by the fact that the Government of Croatia has assumed control of one part of the Union's pre-accession funds, although Republic of Croatia still is not at the level of preparedness that would provide full usage of funds, bearing in mind the opinion of the European Commission. Also, the problem is that citizens, despite all efforts, know little about the pre-accession funds and the European Union as well as they know little about the efforts of the state administration in order to well use this type of pre-accession help. Structural changes that are necessary in order for the Republic of Croatia to join the European Union are very expensive and it is the fact that these funds offer substantial financial and technical help in the process of accession. To achieve efficient usage of pre-accession funds, to make necessary changes more energetically, and the entry into the Union as clear and transparent, a need to put the emphasis on education of croatian society regarding the European Union and what the membership in it brings is certainly necessary. Also, it is necessary to have well trained people who know how to work in a manner compliant with the European procedure. Also, cooperation between different bodies of state administration is important, which will also be required in the later usage of resources from the so-called access funds. Well prepared projects are also required to effectively withdraw resources from the pre-accession funds. Ability of withdrawal and the amount of resources used up depends on this, in addition that funding from the budget of the European Union does not come until a complete and very well organizational level is established. Pre-accession funds will certainly help speed up the economic growth and development of the Republic of Croatia attracting new investments, increasing export, increasing employment and reducing debt with the continuous improvement of economic indicators.

Keywords: pre-accession funds of European Union, Republic of Croatia, utilization of resources, structural changes